

JOCUL ELIBERATOR

PREMIERĂ PE ȚARĂ

DECAMERONUL de Alexander Hausvater, după Boccaccio. Traducerea: Iulian Vișa • **TEATRUL DE STAT DIN SIBIU** • Data premierei: 18 septembrie 1992 • Regia și scenografia: Iulian Vișa • Distribuția: Virgil Flonda (Actor), Constantin Chiriac (Actor), Nae Floca-Acileni (Actor), Suzana Macovei (Cavale), Irina Wintze (Actrița tânără), Ion Buleandră (Ofițerul lagărului).

Atracția pe care o exercită asupra oamenilor de teatru scrierile aparținând altor genuri decât cel dramatic e un fenomen relativ nou, dar de o amploare considerabilă, ce ar merita un examen mai amănunțit. Una dintre explicațiile lui constă, presupun, într-o anumită neîncredere în autor sau, poate, în posibilitățile textului dramaturgic (fie el cât de modern) de a naște spectacol prin sine însuși. (Ceea ce ar lămurii, de altfel, și tentația statornică a regizorilor de a interveni, când mai blînd, când mai brutal, în materia pieselor.) Oricum, situația există și trebuie acceptată ca fapt împlinit. În general, ea îmbracă, practic, aspectul unor „adaptări” sau „dramatizări” mai mult sau mai puțin îndemînatic; destul de rar se întîmplă ca pretextul – epic, de regulă – să ofere baza unei lucrări dramatice autonome, împlinite și originale. Este cazul **Decameronului** compus de Alexander Hausvater, avînd ca nucleu celebra suită de nuvele a lui Giovanni Boccaccio. Departe de a se lăsa ademînit de caracterul licențios al povestirilor – material ideal pentru întîmplări scenice „dezinhitate”, pe gustul compatrioților noștri postrevoluționari –, regizorul româno-canadian, autor, de altminteri, al multor prelucrări destinate teatrului, a utilizat prozele boccacciene pentru a crea o operă fundamental nouă, personală. Și noi sînt, de asemenea, nu doar trama și personajele, ci și sensurile, implicațiile ideatice ale **Decameronului** său. Închiși într-un lagăr (nazist), membrii unei trupe de actori sînt obligați, spre a-și „distra” temnicerul, să încropească un spectacol, al cărui text va fi alcătuit din cîteva dintre povestirile (condensate) ale scriitorului florentin; nemulțumit însă de insuficienta verosimilitate a interpretării, ofițerul îi constrînge să se umilească și să se brutalizeze reciproc, într-un terifiant crescendo al violenței sadice; dar, în cele din urmă, actorii refuză să se mai supună „indica-

țiilor”, continuînd pentru propria lor plăcere jocul, în care își găsesc astfel o simbolică eliberare. După cum se poate observa, legătura cu modelul epic, aparent foarte fragilă, se realizează la nivelul, superior, al semnificației: eroii lui Boccaccio încercau să uite și să scape de ciuma ce bîntuia Florența refugiindu-se într-o vilă izolată unde își trec timpul cu povestiri; eroii lui Hausvater se apără față de ciuma ideologică și de ipostazierile ei concrete retrăgîndu-se în ficțiunea scenică – un omagiu adus teatrului de un om de teatru complet și profund.

Este un mesaj pe care a dorit să-l preia și să-l transmită și spectacolul realizat de Teatrul de Stat din Sibiu în regia și scenografia lui Iulian Vișa, creator constant obsedat de legăturile evidente și totuși misterioase dintre viață și teatru. Cadru plastic al montării (pe care am văzut-o, în turneu bucureștean, la sala de la Grădina Icoanei) e simplu, aproape schematic: un spațiu de joc pătrat, înconjurat pe trei laturi de scaunele destinate spectatorilor, acoperit cu un strat gros de nisip roșiat și luminat cvasi-permanent de reflectoare albe, într-o tonalitate crudă, nemodulată. În această arenă, de circ dar și de măceluri de gladiatori, avînd ca recuzită doar cîteva lăzi de lemn, actorii sînt în permanență expuși privirilor și siliți să se bizuie, spre a susține edificiul mizanscenei, exclusiv pe propriile mijloace expresive. Roadele antrenamentului de re-profesionalizare desfășurat de Vișa cu trupa sibiană se arată, în acest context, mai ales în scenele de „teatru în teatru”, executate, ca stil de joc, în maniera commediei dell'arte (actorii din text sînt, ni se sugerează, italieni). Constantin Chiriac, Virgil Flonda și Nae Floca-Acileni, Suzana Macovei și Irina Wintze (Ion Buleandră are un rol mai puțin solicitant) se desfășoară cu dezinvoltură, improvizează cu haz și fantezie, vădesc o bună condiție fizică și o notabilă capacitate de concentrare. Oarecum vitregită apare, din păcate, dimensiunea dramatică sau chiar tragică, premisă esențială a piesei și, e de bănuț, și a spectacolului, astfel încît finalul, care, acompaniat de muzica lui Carl Orff, urmarea să fie cutremurător, rămîne doar emoționant. Dar poate că **Decameronul** sibian trebuia văzut (și) la sediu.

În încheiere, o mențiune specială pentru ireproșabilul caiet-program al reprezentației, conceput grafic de Horațiu Mihaiu și redactat de Gabriela Cenușer și Iulian Vișa.

ALICE GEORGESCU

ANTOLOGIA CRIMEI SAU SIMPLE REPETIȚII?

MICUL TEATRU AL LUI DON CRISTOBAL, spectacol realizat de Cristian Ioan • **TEATRUL DE NORD DIN SATU MARE** • Data premierei: 3 mai 1993 • Regia: Cristian Ioan • Scenografia: Vioara Bara • Muzica: László Fornwald • Distribuția: Corneliu Jipa (Don Cristobal, Cain, Henric, Hamlet, Marat), Marcel Mirea (Directorul), Carol Erdős (Bolnavul, Abel, Thomas Becket, Regele, Lincoln), Constantin Dumitra (Baronul, Poetul, Sade), Ioan Tîfor (Baronul, Cardinalul bătrîn), Radu Sas (Baronul, Actorul-rege, Galileo Galilei), Vasile Blaga (Fratele, Lucianus, Andea, Amantul), Livla Ungureanu (Eva), Viorica Suclu (Actrița-regină), Carmen Frățilă (Arabella, Regina), Ortansa Codreanu (Fata lui Galileo, Simon), Gabriela Dorgal (Ofella, Charlotte), Adriana Valda (Donna Rosita), Rora Demeter (Mama), Dan Cristian (Menestrelul).

Ceea ce și-a propus regizorul Cristian Ioan prin spectacolul **Micul teatru...** vizează fără îndoială o țintă înaltă. A pleca de la un text scris la repezeală de Federico Garcia Lorca pentru teatrul de păpuși constituie înainte de orice un act de curaj, mai ales cînd dorești să aduni la un loc personaje și situații din piese celebre, legîndu-le prin subiectul ușor (și amuzant) al lucrării dramaturgului spaniol. Donna Rosita (Adriana Vaida) dorește să se mărite și, pentru a ne convinge de asta, ne servește un cuplete biografic. Doritul este Don Cristobal (Corneliu Jipa), un om al Grotelor, mama Donnei Rosita e un soi de codoașă hazoasă, caracteristică dată și de gabaritul Rorei Demeter.

Intenția mărturisită a lui Cristian Ioan a fost aceea de a realiza o „antologie a crimei”, lucru delicat și chiar riscant. În astfel de situații, spectacolul poate reuși sau nu; adică poate ieși o montare de referință ori o catastrofă. Spectacolul sătămărean are, însă, premisele unui spectacol remarcabil. E infuzat cu sugestii originale, șochează prin sunete tulburi,

PREMIERĂ PE ȚARĂ

